

PARLAMENT EURÓPAI MÓDRA? AZ ALBÁN KÖZTÁRSASÁG NEMZETGYŰLÉSÉNEK VIZSGÁLATA AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG BŐVÍTÉSI JELENTÉSEINEK TÜKRÉBEN

Tóth Lili

doktorandusz

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Politikatudományi és Nemzetközi Tanulmányok Tanszék

ORCID 0009-0008-9296-2712

Dol:

10.15170/PSK.2026.07.01.02

Beküldve: 2025.09.14.

Elfogadva: 2026.02.20.

Publikálva: 2026.03.27.

Hivatkozás:

Tóth, L. (2026) Parlament Európai módra? Az Albán Köztársaság nemzetgyűlésének vizsgálata az Európai Bizottság bővítési jelentéseinek tükrében. *Pólusok*, 7(1), 21–32.

Egyéb információk:

–

A folyóiratban megjelenő írások a Creative Commons Nevezd meg – Nem Kereskedelmi – ShareAlike 4.0 nemzetközi licenc alatt kezeltek.

 CC BY-NC-SA 4.0

Absztrakt

2022-ben az Európai Unió átértékelte bővítéspolitikáját: a Nyugat-Balkán térségében Bosznia-Hercegovina tagjelölt státuszt kapott, Észak-Macedóniával és Albániával megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások. Utóbbi integrációjához az EU nagy reményeket fűz, mivel Albánia biztos elköteleződést mutat a csatlakozás iránt, álláspontját rendszeresen az uniós irányvonalhoz igazítja. A tagjelölt országokról kiadott bővítési jelentések árnyalják ezt a képet, a dokumentumok tendenciózusan kifogásolják az Albán Köztársaság Nemzetgyűlésének működését. A tanulmány célja a jelentések kontextusában vizsgálni Albánia helyét az uniós bővítéspolitikában. Az elemzés különös figyelmet fordít a parlament működésére, mely magyarázó erővel bírhat az uniós standardok átvételének sikerességéről és a bővítéspolitika állapotáról. A dolgozat alátámasztja, hogy Albániában a parlamenti munka kifogásolható minőségű, a végrehajtó hatalom kontrollja nem valósul meg, és a csatlakozáshoz szükséges érdemi reformok, Európa-centrikus normák kezdetlegesek.

Kulcsszavak: Albánia, parlament, Európai Unió, bővítéspolitika

Bevezetés

2022 gyökeres változásokat hozott a világpolitikában. Oroszország Ukrajna ellen indított átfogó háborúja arra készítette az Európai Uniót, hogy nagyobb hangsúlyt helyezzen a védelemre, átértékelje bővítéspolitikáját, különös tekintettel a Nyugat-Balkán térségére. A célkitűzés eredményeként ebben az évben Bosznia-Hercegovina tagjelölt státuszt kapott, Észak-Macedóniával és Albániával pedig megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások. Utóbbi mára az összes tárgyalási fejezetet megnyitotta, Montenegró mellett a bővítés „példás tanulójának” számít (Council of the European Union, 2025). Albánia biztos elköteleződést mutat az integráció iránt, több ponton az uniós irányvonalhoz igazítja politikáját. A csatlakozás pozitív megítélését

alátámasztja, hogy az ország szankciókat fogadott el Oroszország ellen, Ukrajnának katonai segítséget nyújt, valamint az EUFOR misszióban is részt vesz (D'Orazio, 2025). A gyors előrehaladás figyelemre méltó, hiszen az ország sajátos történelmi fejlődése, politikai hagyományai és kultúrája miatt hatványozottan hátrányos helyzetből indult az integráció útján (Bieber, 2020; Gjevori, 2018; Kajsiu, 2016).

Albánia vizsgálatát a magyar politika kiemelt érdeklődése is indokolja. A kitüntetett figyelmet több kormányfői látogatás, miniszteri szintű találkozó, közös sajtóközlemény bizonyítja (Miniszterelnöki Kabinetiroda, 2021; Infostart, 2024; MTI, 2025). A két országot politikai, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok fűzik össze, emellett a NATO KFOR-misszióban résztvevő magyar katonák a koszovói albánok biztonságának fenntartását támogatják.¹

Albánia tagjelölt státuszáról szóló döntést először a 2013-2014. évi bővítési stratégia tartalmazta, azóta az Európai Bizottság minden évben készít bővítési jelentést az országról. Az Unió a csatlakozási folyamatban nagy hangsúlyt helyez a horizontális aspektusokra, a demokratikus intézményekre, így a parlamenti munkára is (Németh & Orosz, 2023). Utóbbi terület, bár kevés figyelmet kap a bővítési jelentésekben, deskriptív jelleggel bír az uniós standardok átvételének sikerességéről, a csatlakozás technikai aspektusáról (Koops et al., 2025).

A tanulmány célja az Európai Bizottság Albániáról készült bővítési jelentéseinek kontextusában vizsgálni az ország helyét az uniós bővítéspolitikában, különös figyelmet fordítva a parlament demokratikus minőségére. A tanulmány először az aktuális bővítéspolitikai helyzet ismertetésére fókuszál, melyet az Albániáról készült 2022, 2023 és 2024-ben kiadott bővítési dokumentumok összegzése követ.² Az írás a továbbiakban a demokratikus, konszenzuális elveken működő törvényhozást, mint a csatlakozási folyamatban kulcsszerepet játszó területet kezeli. Az unió által preferált parlamenti működési normák érvényesülését a csatlakozás megalapozottságát jelző mutatóként, a vizsgált évek gyakorlatából kiolvasható trendként vizsgálja.³

Bővítési fáradtság

„Miután a Nyugat-Balkán országai megfelelnek a szükséges kritériumoknak, az Európai Unió szerves részéivé válnak majd” – olvasható a 2003-as Thesszaloniki Nyilatkozatban (Council Of The European Union, 2003). A kijelentés óta többszörösen deklarált elköteleződés ellenére sokáig úgy tűnt, nincsen érdemi előrelépés a bővítéspolitikában, a tárgyalások megrekedtek – az eltelt időszakban a Balkán-félszigetről egyedül Horvátország csatlakozott az Európai Unióhoz.

A tapasztalható lendülethiány a 2004-es „szuperbővítés” után alakult ki, a Közöség ezt követően óvatosabb integrációs stratégiát követett: az intézményi korlátok aggálya mellett a csatlakozásra váró Nyugat-Balkán politikailag, gazdaságilag és társadalmilag terhelt közege átgondolt bővítési stratégiát igényelt (Uvalić, 2023). A pénzügyi-, menekült-, Brexit-válság és a világjárvány krízisszituációi emellett kihívás

elé állították az Uniót, és lekötötték figyelmét. Bár ezekben az években is készültek különböző bővítési csomagok, melyekben a Közösség hitet tett a tagjelöltek integrációja mellett, ezek a dokumentumok inkább technikai jellegűek voltak: nagyobb hangsúlyt fektettek az európai értékek formai elsajátítására, mint a teljesülő szerkezeti reformokra (Lőrinczné, 2020).⁴ Az elhúzódo csatlakozás nem csupán az Unió hitelességének megkérdőjelezésével fenyegetett, de a tagjelölt nyugat-balkáni országok elköteleződését is erodálta.⁵

Az Európai Unió bővítéspolitikája a csatlakozási folyamat 2020-as felülvizsgálatát követően kiemelt figyelmet fordít a horizontális aspektusok teljesülésére (European Commission, 2020). A jogállamiság kritériuma, az emberi jogok érvényesülése, a közigazgatási reform és gazdasági teljesítőképesség mellett a demokratikus intézményi működés képezi a csatlakozási tárgyalások első fejezetét. Utóbbi vizsgálatától elválaszthatatlan a törvényhozó hatalmi ág demokratikus működésének kitétele, az éves bizottsági jelentések azonban meglehetősen szűkszavúan elemzik a tagjelölt országok parlamentjeit. Megnehezíti a terület értékelését és a tagjelöltek számára a kifogásolt aspektusok korrigálását, hogy nincs hivatalos, koherens meghatározás arról, hogy pontosan mit jelent a „demokratikus parlament” elvárt kritériuma. Az Unió szervezésében ugyanakkor ismerünk több olyan programot, melyek a parlamenti munka demokratikus indikátorainak javítását ambicionálják a tagjelölt országokban. A projekteket független intézményeknek, a fogadó államból rekrutált szakértőknek kiszervezve valósítják meg. A TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange) például rövidtávú edukációs tevékenységet végez: workshopok és szakértői „csereprogramok” keretében, míg az Ikerintézményi Program (Twinning) hosszabb távú közigazgatási tudástranszferre épít (Directorate-General for Enlargement and Eastern Neighbourhood, 2025; EMA, 2024). A NDICI – Global Europe (Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Global Europe) emberi jogokat és demokráciát fejlesztő tevékenységével járul hozzá a tagjelölt ország demokratikus parlamenti gyakorlatához (European Commission, 2025).

Központi meghatározás hiányában az éves bővítési jelentésekből tudunk következtetni a demokratikus parlamenti működés kritériumaira (Koops et al., 2025: 19). A kitételek a következők szerint foglalhatók össze: a törvényhozási munka rögzített eljárási szabályok keretei között zajlik, a parlamenti patkó minden résztvevője számára biztosítottak kezdeményezési, jelöltállítási jogosítványok és a bizottsági munka egyenlő feltételei. A parlament ellenőrzi a kormányt, a végrehajtó hatalom tagjai elszámolnak tevékenységükkel, a plénum lehetőséget biztosít konstruktív vitára, melynek keretei közt a képviselők betartják az alapvető etikai normákat. A demokratikus parlament kitétele továbbá a jogalkotási folyamatban való aktív civil részvétel, az elfogadott törvények hatékony végrehajtása, és az effektív korrupcióellenes intézkedések.

A tanulmány közvetlenül a törvényhozási munkához kapcsolt elemeket funkció szerint vizsgálja: a törvényhozási funkcióban rögzített eljárási szabályokat, a kormány ellenőrzésének keretében a kérdezhetőséget, és a nyilvánosság biztosításának funkcióján belül az etikai normák betartását (lásd: I. táblázat). Ahhoz, hogy eldöntsük, mennyiben felel meg az albán törvényhozás a demokratikus parlament ezen indikátorainak, az Európai Bizottság jelentéseit a Nemzetgyűlés jogszabályban rögzített működési feltételeivel kell kiegészítenünk.

1. táblázat: A demokratikus parlament kritériumai

Funkció	Eszközök
Törvényhozás	Rögzített eljárási szabályok (törvénykezdeményezés, kinevezések, bizottsági munka)
Kormány ellenőrzése	Kérdezhetőség, interpellációk
Nyilvánosság biztosítása	Etikai normák

Forrás: saját szerkesztés

A bővítési jelentések értékelése

A jelenleg hatályos alkotmány alapján Albánia kormányformája parlamentáris, ennek megfelelően a törvényhozó hatalmi ágat a 140 fős Albán Köztársaság Nemzetgyűlése (Kuvendi i Republikës së Shqipërisë) testesíti meg. A parlament egykamarás, a képviselők megbízatásukat arányos választási rendszerben, négy évre nyerik el (Halász & Szabó, 2021). A Bizottság jelentései a 2021-es nemzetgyűlési választás után készültek, tehát ugyanazon parlamenti patkó gyakorlatát vizsgálják. Az elemzés ennek ellenére releváns, amennyiben a Demokrata Párton belül több változás is történt, az ellenzéki térfél átalakult, és a mandátumot szerző képviselők egy része kicserélődött.⁶

Az Európai Bizottság 2022-es jelentése Albániáról

Az albán alkotmány szerint törvényt kezdeményezhetnek a parlamenti képviselők, a kormány, a parlamenti bizottságok és 20 000 aláírás összegyűjtésével az állampolgárok is. A kezdeményezés bizottsági fordulóját plenáris vita követi, melyet szavazás zár (Szabó, 2016). Az országban 50 000 állampolgár népszavazást kezdeményezhet törvények hatályon kívül helyezéséről, a kormány vagy a képviselők egyötödének kérésére pedig a parlamentnek lehetősége van referendumot kiírni törvényjavaslatoktól. A kormánypárt dominanciája az adatfelvétel időszakában egyértelműen megmutatkozott a területet vizsgálva: a betervezett törvényeket vagy a Minisztertanács, vagy

a kormányzó Albán Szocialista Párt parlamenti frakciója vitte plénum elé (Organization for Security and Co-operation in Europe, 2023).

A végrehajtó hatalom ellenőrzése a Nemzetgyűlés egyik fő feladata, melynek elsődleges eszközei a parlamenti vita során alkalmazhatók. A 2022-ben készült jelentés legfőbb megállapítása szerint ez a kontroll csak korlátozottan érvényesült. A dokumentum a demokratikus parlamenti munkát gyengítő tényezőként értékelte, hogy a legnagyobb ellenzéki tömörülés, a Demokrata Párt belső viszállyai miatt lényegében két frakcióra oszlott, így nem volt képes egységesen fellépni a kormányzó erő, az Albán Szocialista Párt akaratával szemben.

Az állampolgárok jogvédelmét ellátó független intézmény, az Ombudsman (Avokati i Popullit) megválasztása minősített parlamenti többséggel történik, 28 képviselő tehet javaslatot személyére (Avokati i Popullit, 2025). 2022-ben járt le az előző kinevezett mandátuma, a voksolást viszont elnapolták, nem sikerült egy jelöltnek sem megszerezni a szavazatok többségét. (Politiko, 2025). A piaci működés szabadságát felügyelő Versenyképességi Hivatal (Autoriteti i Konkurrencës – AK) elnökének megválasztása hasonlóan több problémát vetett fel. Egyrészt a jelöltet előzetes meghallgatás nélkül nevezték ki, másrészt a Demokrata Párt szerint a voksolást szabálytalanul vezényelték le (Hashtag, 2021). Szintén 2022-ben volt esedékes az albán államfő megválasztása: a köztársasági elnök kifejezi az albán nemzet egységét és többnyire csak ceremoniális, szimbolikus jogkörökkel bír. Az államfőt a Nemzetgyűlés választja meg, azonban a szavazáson az ellenzéki képviselők többsége nem voksolt, mert a jelöltállításnál nem sikerült konszenzusos személyben megállapodni (VOA, 2022; Kuvendi i Shqipërisë, 2024). A kormánypárt, többsége birtokában, lényegi vita nélkül választotta meg saját jelöltjét.

A bizottságok kiemelt fórumai a kormány kontrolljának, az alkotmány alapján nyolc állandó testületet kötelező felállítani, melyekben biztosítottak az egyenlő részvételi feltételek (Kuvendi i Shqipërisë, 1999). A jelentés szerint ez teljesülő kritérium volt a vizsgált időszakban, amennyiben a parlamenti bizottságok munkájában több testületet ellenzéki képviselő elnökölt. A kérdések és az azonnali kérdések (interpellációk) a kormánytagok és a miniszterelnök tevékenységéről és álláspontjáról adhatnak pontos képet.⁷ Az albán alkotmány mindkét eszközt ismeri: mind a kormány tagjainak, mind pedig a miniszterelnöknek lehet interpellációkat és kérdéseket címezni, akik három héten belül kötelesek válaszolni. A miniszterelnök minden héten 30 percen köteles reagálni a hozzá intézett kérdésekre. Interpellációt bármely képviselő benyújthat és az alkotmány ismeri a sürgős interpelláció műfaját is, amelylyel a heti ülések kezdődnek. Az adatfelvétel időszakában benyújtott interpellációk többségének címzettje a miniszterelnök volt, a kormányfő azonban rendszeresen nem jelent meg válaszára. A kormánypárti kommunikáció az ellenzék szeszélyes akciójaként értékelte az azonnali kérdéseket, melyekkel csak a hatékony parlamenti munkát akadályozzák (Organization for Security and Co-operation in Europe

(2023; Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations, 2022).

Az Európai Bizottság 2023-as jelentése Albániáról

A 2023-as jelentés szerint a törvények többségét a vizsgált időszakban is a Minisztertanács terjesztette a plénum elé, csak egy esetben volt a legnagyobb ellenzéki párt képviselője a kezdeményező. Az Ombudsman megválasztása továbbra sem történt meg, a posztot a lejárt mandátumú kinevezett töltötte be (Albanian Daily News, 2023). A 2023-as jelentésben az ellenzék két vizsgálóbizottság felállítását kérte, amelyet elutasítottak arra hivatkozva, hogy az erről szóló jogi passzust éppen felülvizsgálják, bár ez ténylegesen nem történt meg.

A végrehajtó hatalom feletti ellenőrzést továbbra is nehezítette a Demokrata Párt szétagotlsága és a pártfegyelem hiánya. 2023-ban helyhatósági választásokat tartottak, melyeken induló és ezért parlamenti mandátumukról lemondani kényszerülő képviselők megüresedő bizottsági helyeit belső konfliktusok miatt nem sikerült betölteni. A korábbi pártszakadás és a különböző platformok érdekkülönbségei megnehezítették a kormánypárttal szembeni egységes, hatékony fellépést.

A miniszterelnök továbbra sem vett részt az ellenzék által kezdeményezett interpellációkon, komolytalannak, vitát nem érdemlő kezdeményezésnek minősítette a megválaszolandó kérdéseket (Politiko, 2023). A jelentésben új elemként jelenik meg a parlamenti ülések során használt erőszakos nyelv, a képviselők által alkalmazott obstrukciós eszközök. Látványos, nemzetközi médiát is foglalkoztató akció volt, amikor a legnagyobb ellenzéki párt a költségvetés megszavazásakor füstbombákat gyújtott az ülésteremben (Firstpost, 2023). A Nemzetgyűlés fegyelmező lépéssel reagált: precedens értékű retorzió keretében 23 képviselőt zártak ki a parlamentből (Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations, 2023).

Az Európai Bizottság 2024-es jelentése Albániáról

A 2024-ben kiadott éves jelentés alapján a demokratikus intézmények többnyire kielégítő módon működnek. Az Alkotmánybíróság fejlődött a fékek és ellensúlyok fenntartásának biztosításában, azonban a parlament nem minden esetben tett eleget az intézmény döntéseinek. A társadalmi érdekegyeztetés hiányos, a polarizáció mértéke kimagasló, mely érezteti hatását a gyenge hatékonyságú parlamenti munkában. Továbbra is a Minisztertanácstól, illetve a Szocialista Párt parlamenti frakciójától indult a legtöbb törvénykezdeményezés, a jogszabályokat érdemi vita nélkül fogadták el.

Az Ombudsman kinevezése a kialakult politikai patthelyzetben továbbra sem történt meg és a Diszkrimináció elleni védelemért felelős biztos (Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi – KMD) megválasztására sem került sor.⁸ Kifejezetten

aggályosnak találta a jelentés a polarizált politikai helyzetet, a parlament végrehajtó hatalom feletti korlátozott ellenőrző képességét. A törvényhozási munka minőségét erodálta, hogy az ellenzék által kezdeményezett vizsgálóbizottság felállítását elutasították. Az obstrukciós tevékenység rontotta az etikai normákat: az ellenzék több ízben megpróbálta elállni az ülésterembe vezető utat a kormánypárti képviselők előtt, egy alkalommal pedig a székeiket is felgyújtották a parlament épülete előtt (Reuters, 2024; Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations, 2024).

Következtetések a törvényhozás működéséről

Az Albán Nemzetgyűlés munkáját vizsgálva kijelenthető, hogy a kormány terjeszti be a legtöbb törvényjavaslatot. A tervezetek jelentős része nem új struktúrát fektet le, hanem a már hatályos jogszabályok módosítására irányul, gyakran gyorsított eljárás keretében. A szakpolitikai döntéshozatalt ténylegesen a miniszterelnök által vezetett bizottság menedzseli. Az ellenzéki pártok nem rendelkeznek kellő erőforráskészlettel törvényjavaslatok kidolgozására, szakértők bevonására (Szabó, 2016).⁹ A polarizált politikai környezetben több kinevezés meghiúsult, az ellenzék által kezdeményezett parlamenti bizottságok létrehozása rendre nem történt meg.

A bővítési dokumentumok alapján kijelenthető, hogy a parlament csak korlátozottan ellenőrzi a végrehajtó hatalmat, a vitaparlamenti műfajok nem a konszenzuális demokráciának megfelelő módon működnek. A miniszterelnöktől lényegében nem lehetett kérdezni a vizsgált időszakokban, az ellenzék csak korlátozottan tudta gyakorolni jogait. A kezdeményezési hatáskör többnyire megmaradt formai keretek között, az ellenzéki képviselők a kapott válaszokat nem tudták sikerrel felhasználni ellenőrzésre, politikai tőkeszerzésre.

A kormánypártot ellensúlyozó tevékenység elsősorban a nyilvános politizálás során érvényesülhet. A plénum üléseinek közvetítése, a képviselők közötti konfrontációk, például hírértékkal bíró összeszólalkozások tették „láthatóvá” a választók számára a parlamenti munkában korlátozott ellenzék tevékenységét, melynek módja erodálta a viták hangnemtét. A politikai tömbök közötti feloldhatatlan szakadék, a konszenzus teljes hiánya a politikum erőszakos cselekményeiben mutatkozott meg. Ahogy Szabó (2016: 13) fogalmaz: *„A politikai kompromisszum-kultúra fejletlen, a mindennapokban az erőből politizálás reflexei működnek.”* Ezeket a reflexeket a beszűkülő mozgástér hívja életre, illetve erősíti fel (Bino, 2026).

Konklúzió

Az Európai Bizottság tagjelölt országokról készült éves bővítési jelentései felhívják a figyelmet a pozitív fejleményekre, esetleges hiányosságokra, ápolják az integrációs elkötelezettséget. A 2022-ben, 2023-ban és 2024-ben készült dokumentumok alapján

megállapítható, hogy a parlament csak korlátozottan ellenőrzi a végrehajtó hatalmat. A politikai kihívók mozgástere limitált, a felek közötti kompromisszum-készség alacsony. Az albán politika polarizált, melynek fő oka a demokratikus politikai kultúra hiánya: a képviselők nem rendelkeznek kellő tapasztalattal a vitaparlamenti műfajok gyakorlásában.

A parlamenti munka negatív képe ellenére Albánia az uniós csatlakozás élvonalának számít. A Bizottság által készített jelentésekben kifogásolt elemek jogszabályi háttere biztosított, de a reformok a gyakorlatban rendre nem érvényesülnek. Az ország dolgozik az uniós standardoknak való megfelelésen, ám ténylegesen, a parlamenti munkát vizsgálva, nem beszélhetünk sikertörténetről. A bővítés napjainkra átpolitizálódott, így nem szűkíthető le a felvételi kritériumok teljesítésére, ám a sikeres csatlakozáshoz továbbra is elengedhetetlenek a demokratikus parlament Európa-centrikus normái (Losoncz, 2023). Albániának és az Európai Uniónak is célja az ország gyors csatlakozása, a bizottsági jelentések alapján azonban a parlamenti munka csak formálisan felel meg ezeknek a kitételeknek. A „hajsolt” csatlakozás és vágyott sikertörténet érdemi reformok nélküli megvalósítása és az európai elvek gyenge minőségű átvétele olyan, az egész Közösségre kiható, működésbeli következményekkel járhat, melyeket nehezebb az integráció után orvosolni. A demokratikus elvek érvényesülésének hiányában kialakuló, belső strukturális gyengeség jelenleg árnyékként fenyeget csupán, de hangsúlyozza az Európai Unió kiemelt felelősségét Albánia és a Nyugat-Balkán országainak integrációjában.

Jegyzetek

¹ A hazai szakmai közeg eddig csak korlátozott figyelmet fordított Albánia integrációs mérlegére, lásd: Kránitz, 2025; Ármás; Orosz & Viola, 2024; Ármás, 2022; Bod P. & Neszmélyi, 2024; Németh, 2021.

² Mivel 2022-ben kezdődtek meg a csatlakozási tárgyalások Albániával, ez a vizsgálódás kiindulási dátuma.

³ Tartalmi korlátok miatt a dolgozat nem vállalkozik a csatlakozási folyamat részletes ismertetésére.

⁴ A 2018-as Szófia Nyilatkozat, vagy 2020-ból a Zágrábi Nyilatkozat mind ilyen dokumentumok (Lőrinczné, 2020).

⁵ A bővítési fáradtság leginkább Szerbiában tapasztalható: 2022-ben még 44% szavazott volna az EU-hoz való csatlakozás mellett, 2024-ben az arány 40%-ra csökkent (International Republican Institute, 2025).

⁶ Az adatfelvétel a 2022-es dokumentumhoz 2021 június és 2022 június között, a 2023-as jelentéshez 2022 június és 2023 június között, a 2024-eshez 2023. 06. 15.-2024. 09. 01. között történt.

⁷ Ellenzéki jog alatt Smuk Péter (2008) értelmezését alkalmazva, olyan intézményeket értek, melyek minden képviselő számára biztosítottak, és az ellenzék, mint gyakorló felet nevesítik. A szerző szerint ezen jogok a politikai pluralizmus biztosítékai.

⁸ A KMD egy emberi jogok és egyenlőség biztosítására létrehozott független intézmény (No Hate Alliance, 2026).

⁹ A kormányzati törvénykezdeményezés felülreprezentáltsága ugyanakkor nem unikális, a modern parlamentek többségében megfigyelhető ez a tendencia (Tanács-Mandák, 2019).

Felhasznált irodalom

- Albanian Daily News. (2023, december 26.) Electoral Reform, Ombudsperson Pending, <https://albaniandailynews.com/news/electoral-reform-ombudsperson-pending>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Ármás J., Orosz A. & Viola C. (2024). Albánia regionális helyzete és a Nyugat-Balkán stabilitása. *HIIA – Magyar Külügyi Intézet*, https://hiia.hu/wp-content/uploads/2024/10/1011_Albania-regionalis-helyzete-combined-1.pdf, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Ármás, J. (2022). Brüsszeli dialógus, az állandósult koszovói (ál)válságok keretrendszere. *KKI Elemzések*, KE-2022/67. DOI: <https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2022.67>
- Avokati i Popullit. (2025). Legislation / Legjislacioni, <https://www.avokatipopullit.gov.al/sq/article/legislation>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Bieber, F. (2020). *The Rise of Authoritarianism in the Western Balkans*. Palgrave Pivot. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-22149-2>
- Bino, B. (2026, január 2.). Albania in the EU Fast Lane – Accelerating Without Democratising? *Balkan Insight*, <https://balkaninsight.com/2026/01/02/albania-in-the-eu-fast-lane-accelerating-without-democratising>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Bod, P. Á., & Neszmeélyi, G. I. (2024). A nyugat-balkáni térség és az euróövezet “nem szokványos” kiterjesztése. *Közgazdasági Szemle*, LXXI, 807–832.
- Council of the European Union. (2003, június 21). EU-Western Balkans Summit: Thessaloniki declaration (Document 10229/03 (Presse 163)), https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/misc/76291.pdf, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Council of the European Union. (2025, november 17). EU opens last accession negotiating cluster with Albania on resources, agriculture and cohesion, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/11/17/eu-opens-last-accession-negotiating-cluster-with-albania-on-resources-agriculture-and-cohesion>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Directorate-General for Enlargement and Eastern Neighbourhood. (2025, július 9). TAIEX and Twinning activity report 2024. *European Commission*, https://enlargement.ec.europa.eu/taieux-and-twinning-activity-report-2024_en, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations. (2023, november 8). Albania 2023 report (SWD (2023) 690 final). *European Commission*, https://enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_690%20Albania%20report.pdf, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations. (2022, október 12). Albania Report 2022. *European Commission*, https://enlargement.ec.europa.eu/albania-report-2022_en, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations. (2024, október 30). Albania 2024 report (SWD (2024) 690 final). *European Commission*, https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/a8ecc3f9-b2ec-4cb1-8748-9058854dbc68_en?filename=Albania%20Report%202024.pdf, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- D’Orazio, M. (2025, június 4). Albania and the EU: membership by 2030? Friends of Europe. <https://www.friendsofeurope.org/insights/critical-thinking-albania-and-the-eu-membership-by-2030>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- EMA – European Movement Albania. (2024, október 4.). *National Resource Center for Civil Society in Albania* Workshop: Opening Cluster I – fundamentals and active inclusion of civil society in the negotiation process, <https://em-al.org/en/national-resource-center-for-civil-society-in-albania-workshop-opening-cluster-i-fundamentals-and-active-inclusion-of-civil-society-in-the-negotiation-process-4-october-2024>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.

- European Commission. (2020, február 5). Revised enlargement methodology: Questions and Answers. *European Commission Presscorner*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/qanda_20_182, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- European Commission. (2025). Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Global Europe (NDICI – Global Europe). *EU Enlargement and Eastern Neighbourhood*, https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/neighbourhood-development-and-international-cooperation-instrument-global-europe-ndici-global-europe_en, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Firstpost. (2023, november 21). Why Albanian opposition politicians lit fire and set off smoke bombs in parliament, <https://www.firstpost.com/explainers/why-albanian-opposition-politicians-lit-fire-and-set-off-smoke-bombs-in-parliament-13410372.html>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Gjevori, E. (2018). *Democratisation and Institutional Reform in Albania*. Palgrave Macmillan. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-73071-4>
- Halász I. & Szabó Zs. (2021). *Alkotmány és kormányzás Kelet-Európában*. Budapest, Gondolat Kiadói Kör.
- Hashtag. (2021, szeptember 12). The Assembly decides, Denar Biba is elected with 72 votes as the head of the Competition Authority, <https://www.hashtag.al/en/index.php/2021/12/09/kuvendi-vendos-denar-biba-zgjidhet-me-72-vota-si-kryetar-i-autorititet-te-konkurrences>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Infostart. (2024, október 11.). Orbán Viktor: Albániának már régen az Európai Unióban lenne a helye, <https://infostart.hu/belfold/2024/10/11/orban-viktor-albanianak-mar-regen-az-europai-unioban-lenne-a-helye#>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- International Republican Institute (IRI). (2025, szeptember 11). Western Balkans regional poll, May–July 2025, <https://www.iri.org/resources/western-balkans-regional-poll-may-july-2025>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Kajsiu, B. (2016). Polarization without radicalization: Political radicalism in Albania in a comparative perspective. *Journal of Contemporary European Studies*, 24(2), 280-299. DOI: <https://doi.org/10.1080/14782804.2016.1159545>
- Koops, J. A., Costea S., Pelosi, G., Rishko, V., Strelkov, A., & Tentler, M. (2025). Parliaments in the EU enlargement process: Strengthening capacities of accession country parliaments under the evolving enlargement methodology (Study PE 754.467). *Directorate-General for External Policies, European Parliament*, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/754467/EXPO_STU%282025%29754467_EN.pdf, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Kránitz, P. P. (2025). Kétsebességes bővítéspolitikai és demokratikus kettős mérce – az Európai Unió elhíttelenedésének geopolitikai kockázatai. *MKI Elemzések*, KE-2025/5. DOI: <https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2025.5>
- Kuvendi i Shqipërisë. (1999, november 18). Ligj nr. 8550, “Për Statusin e Deputetit” [Law No. 8550 on the Status of Deputies], <https://kuvendwebfiles.blob.core.windows.net/webfiles/ligji-per-statusin-e-deputetit.pdf>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Kuvendi i Shqipërisë. (2024). Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë = Constitution of the Republic of Albania. <https://kuvendwebfiles.blob.core.windows.net/webfiles/kushtetuta.pdf>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Losoncz M. (2023). A bővítés dilemmái az Európai Unióban. In.: Ágh A. (Ed.). *Polikrízis a multipoláris világrendszerben*. Budapest: Gondolat Kiadó.

- Lőrinczné B. E. (2020). A Zágrábi Csúcstól a Zágrábi Csúcsig: az Európai Unió bővítési politikájának változásai a Nyugat-Balkán vonatkozásában. *Európai Tükör*, 23(2), 75–97. DOI: 10.32559/et.2020.2.4
- Miniszterelnöki Kabinetiroda. (2021, június 8.). Orbán Viktor sajtónyilatkozata Edi Rama albán miniszterelnökkel folytatott tárgyalását követően. *Miniszterelnok.hu*, <https://2015-2022.miniszterelnok.hu/orban-viktor-sajtonyilatkozata-edi-rama-alban-miniszterelnokkel-folytatott-targyalas-at-kovetoen>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- MTI. (2025, szeptember 16). Sulyok Tamás Albánia köztársasági elnökét fogadta Budapesten. <https://mti.hu/hirek/2025/09/16/sulyok-tamas-albania-koztarsasagi-elnoket-fogadta-budapest>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Németh F.& Orosz A. (2023). Egy váratlan bejelentés: Megvalósulhat-e az EU bővítése 2030-ra? *MKI Elemzés*, KE-2023/51. DOI: <https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2023.51>
- Németh, F. (2021). Albánia választott: harmadszor is Rama. *KKI Elemzések*, KE-2021/21. DOI: <https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2021.21>
- No Hate Alliance. (2026). Komisioneri kundër diskriminimit – Information about the Commissioner against discrimination, <https://nohatealliance.info/en/komisioneri-kunder-diskriminimit/>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Organization for Security and Co-operation in Europe. (2023). Rules of Procedure of the Assembly of the Republic of Albania: Updated 2023 (unofficial translation). OSCE, https://kuvendwebfiles.blob.core.windows.net/webfiles/AoA%20RoPs%20ENG%20_%20updated%202023.pdf, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Politiko. (2023, február 2). Balla justifies Rama: He was absent from the interrogation because he had an agenda, the session was ridiculous, <https://politiko.al/english/ditari-i-maxhorances/balla-justifikon-ramen-mungoi-ne-interpelance-sepse-kishte--i475230>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Politiko. (2025, február 18). The election of the People's Advocate is postponed again, <https://politiko.al/english/e-tjera/shtyhet-perseri-zgjedhja-e-avokatit-te-popullit-i525788>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Reuters. (2024, szeptember 30). Albanian opposition protests jailing by setting chairs on fire outside parliament, <https://www.reuters.com/world/europe/albanian-opposition-sets-chairs-fire-outside-parliament-protest-2024-09-30>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.
- Smuk P. (2008). Helykeresés és hiánypótlás. *Jogtudományi Közlöny*, 63(6), 324-326.
- Szabó Zs. (2016). *A Nyugat-Balkán parlamentjei*. Budapest: Gondolat Kiadói Kör.
- Tanács-Mandák, F. (2019). Kormányzati rendszerek és azok átalakulása; a prezidencializáció. In: Pál G. (Ed.) *Politológia – A politika világa a politikatudomány szemével*. Budapest: Dialóg Campus.
- Uvalić, M. (Ed.). (2023). *Integrating the Western Balkans into the EU: Overcoming Mutual Misperceptions*. Palgrave Macmillan. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-32205-1>
- VOA News. (2022, június 5.). Albania Elects Top General as Country's New President, <https://www.voanews.com/a/albania-elects-top-general-as-country-s-new-president-/6603918.html>, utolsó hozzáférés 2026.03.09.

Parliament In the European style? An examination of the National Assembly of the Republic of Albania In light of the European Commission's enlargement reports**Abstract**

In 2022, the European Union reevaluated its enlargement strategy. In the Western Balkans, Bosnia and Herzegovina was granted candidate status, while accession negotiations were opened with North Macedonia and Albania. The EU has high expectations for Albania's integration process: the country has demonstrated a firm commitment to accession and has consistently aligned its policies with EU guidelines. However, the enlargement reports paint a more nuanced picture, as these documents consistently criticise the functioning of the Albanian Parliament. This study examines Albania's position within EU enlargement policy in the context of the European Commission's annual reports, paying particular attention to parliamentary activity. Examining this dimension may provide deeper insight into the adoption of EU standards and the overall state of the enlargement process. The paper argues that parliamentary activity in Albania remains weak, effective oversight of the executive is lacking, and the substantive reforms and Europe-oriented norms required for accession are still underdeveloped.

Keywords: Albania, parliament, European Union, enlargement policy